

227413

PRAWO OPIEKUŃCZE

i PRZEPISY

WPROWADZAJĄCE

1946

Prawnicza Spółdzielnia Nakładowa

PRAWO OPIEKUNECZE

i PRZEPISY
WPROWADZAJĄCE

Wstęp
Dra ALEKSANDRA WOLTERA
sędziego Sądu Apelacyjnego

Zabrze — 1946

Prawnicza Spółdzielnia Nakładowa z odpow. udziałami

BIBLIOTEKA USTAW

Nr. 7

227.413

SPIS TREŚCI

1. Zasady prawa opiekuńczego
w opracowaniu Dra Aleksandra Woltera . . . str. 7

2. Prawo opiekuńcze

(Dekret z dnia 14 maja 1946 r., Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 135)

- Dział I. Władza opiekuńcza str. 31

Dział II. Opieka

- Rozdział I. Ustanowienie opieki str. 32

„ II. Opiekun str. 32

„ III. Opiekun przydany str. 35

„ IV. Przepisy wspólne dla opiekuna
i opiekuna przydanego . . . str. 35

„ V. Sprawowanie opieki str. 36

- Oddział 1. Przepisy ogólne str. 36

„ 2. Opieka w stosunku do osoby
poddanego opiece str. 37

„ 3. Opieka w stosunku do majątku
poddanego opiece str. 39

Rozdział VI. Ustanie opieki i zwolnienie
opiekuna str. 45

„ VII. Nadzór nad sprawowaniem
opieki str. 47

- Oddział 1. Nadzór władzy opiekuńczej . . . str. 47

„ 2. Nadzór opiekuna przydanego . . . str. 48

Dział III. Kuratela

Rozdział I. Przepisy ogólne	str. 49
„ II. Szczególne przypadki kurateli	str. 51

Dział IV. Przepisy końcowe str. 54

3. Przepisy wprowadzające prawo opiekuńcze

(Dekret z dnia 14 maja 1946 r., Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 136)

Rozdział I. Przepisy ogólne	str. 55
„ II. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej k. c. K. P.	str. 58
„ III. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej k. c. a.	str. 58
„ IV. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej k. c. n.	str. 60
„ V. Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej tomu X cz. 1 Zwodu Praw.	str. 60
„ VI. Przepisy przejściowe	str. 60
„ VII. Przepisy końcowe	str. 64

Skorowidz str. 65

Użyte skróty:

- K. Z. — Kodeks zobowiązań
Pr. O. — Prawo osobowe
Pr. R. — Prawo rodzinne

ZASADY PRAWA OPIEKUŃCZEGO

Uwagi wstępne Prawo opiekuńcze i przepisy wprowadzające to prawo, zawarte są w dekretach z dn. 14 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 135 i 136). Weszły one w życie z dniem 1 lipca 1946 r., a więc równocześnie z prawem rodzinnym. Data ta stanowi zatem końcowy etap reformy polskiego prawa rodzinnego w ścisłym tego słowa znaczeniu (bez prawa małżeńskiego majątkowego).

Celem zasadniczym prawa opiekuńczego jest zapewnienie pieczy w rozumieniu prawa cywilnego tym osobom, które z jakichkolwiek powodów, pieczy tej potrzebują, jeżeli nie korzystają z ochrony, w postaci władzy rodzicielskiej.

Dla realizowania pieczy prawnej powołane są przez prawo cywilne trzy instytucje, a mianowicie władza rodzicielska, opieka i kuratela. Pierwszą z nich zajmuje się prawo rodzinne, drugą i trzecią — prawo opiekuńcze, które tym samym stanowi jakby uzupełnienie prawa rodzinnego. Nowe prawo przewiduje opiekę tylko dla niepełnoletnich i dla ubezwłasnowolnionych całkowicie,

we wszystkich innych przypadkach piecza zorganizowana jest w formie kuratelii. Przy ustalaniu linii granicznej między zasięgiem tych dwóch instytucyj kierowano się niewątpliwie względem na to, że w obu przypadkach opieki przeważa moment pieczy nad osobą, podczas gdy przy kuratelii na plan pierwszy wysuwa się ochrona interesów majątkowych. W tym stanie rzeczy opieka przedstawia większą doniosłość społeczną i to usprawiedliwia nadanie całemu prawu nazwy prawa „opiekuńczego“.

Organem państwa do sprawowania zwierzchniego nadzoru nad wszystkimi trzema formami pieczy prawnej jest władza opiekuńcza, a więc sąd grodzki (art. 1*); dlatego też kompetencje tej władzy unormowane są nie tylko w prawie opiekuńczym, lecz także w prawie osobowym, małżeńskim i rodzinnym (art. 2). Postępowanie przed tą władzą określa dekret z dnia 21 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 140**).

Zasady przewodnie prawa opiekuńczego

Zarówno władza opiekuńcza (art. 3), jak i opiekun czy opiekun przydany (art. 15) oraz kurator (art. 49 § 1) mają w swych czynnościach kierować się względami na dobro poddanego pieczy i interes społeczeństwa. Te dwie

*) Powołane w tekście bez bliższego oznaczenia artykuły z cyframi arabskimi odnoszą się do prawa opiekuńczego, a z cyframi rzymskimi — do przepisów wprowadzających to prawo.

**) Dekret ten ukaże się w Bibliotece Ustaw oddzielnie.

wytyczne, występujące już w art. 20 § 3 prawa rodzinnego, stanowią fundament wszystkich przepisów prawa opiekuńczego, a tym samym służyć muszą za podstawową wskazówkę interpretacyjną przy ich wykładni.

Konsekwencje takiego ujęcia podstaw ideowych nowego prawa są bardzo liczne; najbardziej w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym rzuca się w oczy całkowite zerwanie z ostatnimi pozostałościami opieki jako instytucji czysto rodzinnej. Mimo że historyczny punkt wyjścia ewolucji opieki, która służyła początkowo przede wszystkim dla ochrony interesów rodziny, zagrożonych przez to, że majątek znalazł się w ręku osoby, nie mającej dostatecznego rozeznania, został już od dawna porzucony, utrzymywały się w prawie niektóre przejawy tego nastawienia w postaci np. prawa najbliższych członków rodziny do objęcia opieki albo nadania prawa nadzoru nad sprawowaniem opieki radom familijnym, w których sędzia jako przedstawiciel władzy państwowej był tylko primus inter pares. Nowe prawo nie rezygnując z przyciągania do sprawowania opieki krewnych czy powinowatych, nie przyznaje nikomu prawa do objęcia opieki. Doświadczenia poczynione z radami familijnymi nie wystawiły instytucji tej najlepszego świadectwa i to niewątpliwie skłoniło polskiego ustawodawcę do skoncentrowania całego nadzoru w sądach, i to grodzkich, działających jednoosobo-

wo, a więc szybko i sprawnie, jak to wykazała praktyka ziem południowych i zachodnich.

Uwzględniając wspólny podkład ideowy opieki i kurateli oraz mając na uwadze fakt, że według art. 49 § 1 przepisy o opiece stosuje się odpowiednio do kurateli w granicach wynikających z celu kurateli, będzie można w dalszej charakterystyce norm prawa opiekuńczego odstąpić od układu ustawy, według którego osobne działy poświęcone są opiece i kurateli, i potraktować obie te instytucje łącznie., Z jednej strony usunie to potrzebę powtarzania się, a z drugiej strony ułatwi wskazania praktyczne, skoro uczyni bardziej przejrzystym, jakie to przepisy o opiece nadają się do „odpowiedniego“ stosowania przy kurateli.

Przypadki opieki i kurateli

Jak już zaznaczono, opiekę ustanawia się nad niepełnoletnim i nad ubezwłasnowolnionym całkowicie (art. 4). Podczas gdy każdy bez wyjątku ubezwłasnowolniony całkowicie podlega opiece (art. 5 § 2 prawa osobowego), to opiekę nad niepełnoletnim ustanawia się stosownie do art. 4 pkt. 1 i w zestawieniu z odpowiednimi przepisami prawa rodzinnego tylko w następujących przypadkach:

1) nad dzieckiem z małżeństwa i dzieckiem uprawnionym — w razie śmierci obojga rodziców oraz w razie zawieszenia lub odebrania władzy

rodzicielskiej obojgu rodzicom lub temu z nich, który po śmierci współmałżonka sprawuje władzę rodzicielską;

2) nad dzieckiem z małżeństwa rozwiedzionego lub unieważnionego — w razie śmierci tego z rodziców, któremu przypada władza rodzicielska, oraz w razie zawieszenia lub odebrania mu władzy rodzicielskiej, chyba że władza opiekuńcza powierzy władzę tę drugiemu z rodziców w trybie art. 32 prawa małżeńskiego;

3) nad dzieckiem uznanym i zrównanym — w razie śmierci tego z rodziców, któremu powierzona została władza rodzicielska, oraz w razie zawieszenia lub odebrania mu władzy rodzicielskiej, chyba że władza opiekuńcza na podstawie art. 75 prawa rodzinnego powierzy tę władzę drugiemu z rodziców, wreszcie na czas małoletności tego z rodziców, któremu władza rodzicielska ma być powierzona;

4) nad dzieckiem pozamałżeńskim, nie należącym do żadnej z grup, wymienionych pod 1) i 3) — w razie śmierci matki oraz w razie zawieszenia lub odebrania jej władzy rodzicielskiej, jak również na czas jej małoletności;

5) nad dzieckiem nieznanymi rodziców.

Nie ustanawia się natomiast opieki nad dzieckiem z małżeństwa rozwiedzionego lub unieważnionego, jeżeli dziecko powierzone zostało w wyroku sądowym osobie trzeciej (art. 31 § 1 pkt. 1 prawa małżeńskiego w związku z art. 21 § 3

prawa rodzinnego); opieka nad takim dzieckiem stanie się zatem aktualna tylko pod warunkami, wymienionymi wyżej pod 1).

Z zestawienia powyższego wynika, że nowe prawo różni się bardzo istotnie od dotychczasowego stanu prawnego; jest to konsekwencją dwóch zasad prawa rodzinnego, a mianowicie całkowitego zrównania praw i obowiązków ojca i matki względem dziecka oraz poddania dziecka pozamałżeńskiemu władzy rodzicielskiej. Ilość opiek winna się zatem wydatnie zmniejszyć, gdyż — pomijając rzadsze przypadki — opieka nad niepełnoletnim będzie ustanawiana tylko, gdy nie żyje żadne z rodziców dziecka z małżeństwa albo matka dziecka pozamałżeńskiego albo to z rodziców, które sprawuje władzę rodzicielską nad dzieckiem uznanym i zrównanym.

Na wzór art. 4 dotyczącego opieki stara się art. 48 dać również syntetyczne ujęcie stanów faktycznych, które uzasadniają ustanowienie kurateli. Należy jednak pamiętać, że odmiennie aniżeli przy opiece, której jedynym źródłem prawnym jest prawo opiekuńcze, kuratelę przewidują jeszcze inne ustawy, utrzymane w mocy przepisem art. II. (np. kodeks postępowania cywilnego, prawo spadkowe). Prawo opiekuńcze zajmuje się jednak i tymi przypadkami kurateli i poddaje je (art. 53) przepisom prawa opiekuńczego w braku odmiennych przepisów ustaw szczególnych. W ten sposób umożliwiało zostało wypełnienie nieuni-

knionych luk, a prawo opiekuńcze stało się jakby częścią ogólną dla wszystkich przypadków kurateli.

Wspomniany art. 48, który ma dać podstawę do ustanowienia kurateli także wówczas, gdy dany stan faktyczny nie mieści się w normach szczegółowych, ale zawiera znamiona, ustalone w powyższym przepisie, odróżnia w § 1 trzy grupy kurateli. Tylko pierwsza z nich dotyczy pieczy nad osobami fizycznymi w sensie, który wspólny jest władzy rodzicielskiej i opiece. Chodzi tu o osoby, które nie mogą prowadzić same swych spraw lub potrzebują pomocy do ich prowadzenia, jeżeli nie mają innego przedstawiciela ustawowego bądź jeżeli przedstawiciel ten nie może wykonywać swych czynności. Do grupy pierwszej należą następujący kuratorowie:

1) kurator dla ubezwłasnowolnionego częściowo (art. 54 w związku z art. 6 § 3 prawa osobowego);

2) kurator działający zamiast innego przedstawiciela ustawowego, który doznaje przeszkód w wykonaniu swych czynności (art. 55) np. z powodu kolizji interesów (art. 22 § 2 prawa rodzinnego i art. 20 § 2 prawa opiekuńczego) albo z powodu wyłączenia od niektórych czynności (art. 28, 35 § 2 i 45 § 2 prawa rodzinnego i art. 25 prawa opiekuńczego), bądź który nie objął jeszcze swych czynności (art. 6 § 2);

3) kurator płodu (art. 56), którego zadaniem jest strzeżenie przyszłych praw majątkowych dziecka poczętego, mającego według przepisów prawa spadkowego warunkową zdolność prawną;

4) kurator osób ułomnych (art. 57), w szczególności ślepych, głuchych lub niemych, jeżeli potrzebują pomocy do załatwiania swych spraw;

5) kurator nieobecnego (art. 58); kurator ten powołany jest tylko do ochrony praw majątkowych nieobecnego, nie może więc reprezentować go w zakresie stosunków niemajątkowych, a więc rodzinnych; kuratora takiego ustanawia się, jeżeli nieobecny doznaje przeszkód w załatwieniu swych spraw i nie ma innego przedstawiciela (ustawowego lub umownego) albo przedstawiciel nie może wykonywać swych czynności lub wykonywa je nienależycie.

Już ta pierwsza grupa kurateli uwypukla dużą różnicę między opieką a kuratelą; opieka może dotyczyć tylko osoby nie mającej zdolności do działań prawnych lub ograniczonej w tej zdolności, podczas gdy z pomocy kuratora mogą korzystać także osoby, mające pełną zdolność do działań prawnych (np. przypadki wymienione pod 4) i 5).

Do grupy drugiej należą kuratorowie ustanawiani dla osób prawnych prawa prywatnego, nie mających organów (art. 23 prawa osobowego), które by mogły prowadzić ich sprawy (art. 48 § 1 pkt. 2 i art. 59). Ze względu na art. II pozostaje

w mocy przepis art. 30 prawa o stowarzyszeniach z 1932 r., przewidujący ustanowienie dla stowarzyszeń kuratora przez władze administracji ogólnej.

Grupę trzecią wreszcie stanowią kuratorowie, którzy reprezentują nieznaną lub nie dającą się ustalić podmioty praw i obowiązków (art. 48 § 1 pkt. 3); należą tu w szczególności kuratorowie dla uczestników konkretnych spraw, zawisłych w sądzie lub u innej władzy (art. 60), oraz dla mas majątkowych, dla których nie ma uprawnionych zarządców (art. 61). Ten ostatni przypadek kurateli stanowi nowość w stosunku do dotychczasowego stanu prawnego, gdyż jedynie na ziemiach zachodnich unormowana była i to tylko jedna postać szczególna tej kurateli, a mianowicie dla majątku pochodzącego ze zbiórki publicznej.

W grupie drugiej i trzeciej chodzi nie tyle o ochronę interesu tego podmiotu, dla którego kuratora się ustanawia, ile o interes społeczny lub interes osoby, która pozostaje w stosunkach prawnych z podmiotem reprezentowanym przez kuratora.

Opieki i kuratele ustanowione przed dniem 1 lipca 1946 r., a więc na podstawie dotychczasowych przepisów, pozostają w zasadzie nadal w mocy (art. XVI § 1). Od tej zasady istnieją dwa wyjątki: jeden przewidziany w art. XX przep. wpraw. pr. rodzinne, likwidującym opieki nad

niepełnoletnimi, którzy według nowego prawa podlegają władzy rodzicielskiej, drugi w art. XVIII, dostosowującym pieczę nad ubezwłasnowolnionym całkowiec do przepisów prawa opiekuńczego.

Ustanowienie opieki i kurateli i ich ustanie (uchylenie)

Opiekę i kuratelę z a w s z e ustanawia władza państwowa; nie ma zatem więcej opiek z mocy prawa. Właściwą do ustanowienia opieki (art. 5) i kurateli w przypadkach należących do grupy pierwszej (art. 48 § 1 pkt. 1 i § 2) jest władza opiekuńcza, która tym samym jednocy w swym ręku wszystkie przypadki kurateli, w których nacisk jest położony na pieczy nad osobą fizyczną*). Władze właściwe do ustanawiania kurateli z grupy drugiej i trzeciej oraz tryb postępowania w tych sprawach określają art. 59 — 61 i VII — IX.

Ustanowienie następuje z urzędu (art. 5). Zasada ta ma szczególne znaczenie przy opiece; od jej przeprowadzenia w praktyce zależy będzie, czy przeważna część przepisów nowego prawa nie zostanie martwą literą, w szczególności, czy uda się wykorzeńić istniejący w niektórych częściach kraju zwyczaj, że opiekę ustanawia się

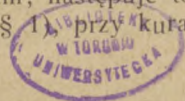
*) Należy przy tym zaznaczyć, że ponadto władza opiekuńcza powołana jest do ustanawiania kuratorów procesowych w dwóch przypadkach, a mianowicie kuratora dla obrony urodzenia dziecka z małżeństwa (art. 13 § 2 pr. rodzinnego) i dla obrony mocy prawnej uznania dziecka pozamałżeńskiego (art. 67 § 2 pr. rodzinnego). Wyjątki te różnią się specyficznym charakterem tych procesów.

dopiero wówczas, gdy zachodzi potrzeba załatwienia konkretnej transakcji majątkowej.

Działanie z urzędu wyłączone jest tylko przy kurateli dla osób ułomnych (art. 57 § 1); w tym przypadku konieczny jest zawsze wniosek osoby ułomnej. Rzecz jasna, że przy kurateli zasada działania z urzędu nie ma tak wielkiego znaczenia jak przy opiece.

Opieka ustaje, (art. 37) ze śmiercią poddanego opiece, a nadto, gdy odpadną przyczyny, które spowodowały jej ustanowienie. Tutaj należą wypadki, gdy niepełnoletni osiągnie pełnoletność lub zostaje upełnoletniony przez zawarcie związku małżeńskiego (art. 4 Pr. Osob.), gdy ustaje zawieszenie władzy rodzicielskiej lub następuje jej przywrócenie, gdy matka dziecka pozamałżeńskiego albo jedno z rodziców dziecka uznanego lub zrównanego, któremu miała być powierzona władza rodzicielska, osiągną pełnoletność, wreszcie gdy ustaleni zostaną rodzice dziecka nieznanego pochodzenia, oczywiście o ile nie zostaną równocześnie pozbawieni władzy rodzicielskiej, wreszcie przy opiece nad ubezwłasnowolnionym — gdy ubezwłasnowolnienie zostanie uchylone. We wszystkich tych przypadkach opieka ustaje z mocy prawa.

Co się tyczy kurateli, to ustanie z mocy prawa jest raczej wyjątkiem; następuje to przy kurateli ad actum (art. 52 § 1), przy kurateli nad ubez-

własnowolnionym częściowo (arg. z art. 54 § 1) i przy kurateli płodu — z chwilą urodzenia się dziecka (art. 56 § 3). We wszystkich innych przypadkach potrzebne jest wyraźne uchylenie kurateli przez władzę, która ją ustanowiła, co winno nastąpić z chwilą, gdy odpadnie jej cel (art. 52 § 2)

W szczególności władza opiekuńcza uchyla kuratelę nad ułomnym, na jego żądanie (art. 57 § 2), a kuratelę dla nieobecnego — z chwilą jego śmierci (która nie jest tu przyczyną ustania kurateli z mocy prawa) lub możliwości zajęcia się przez niego swymi sprawami.

Organa opieki i kurateli

Opiekę sprawuje opiekun, kuratelę — kurator. Przy opiece (art. 14), ale nie przy kurateli (art. 49 § 2) może być — zwłaszcza, gdy poddany opiece ma większy majątek — nadto powołany opiekun przydany, który tym samym stał się instytucją czysto fakultatywną (na wzór prawa województw zachodnich a odmiennie aniżeli w województwach centralnych). Ustanowieni przed wejściem w życie nowego prawa, opiekunowie przydani pozostają wprawdzie nadal na swych stanowiskach, jednak mogą być zwolnieni, gdy brak jest podstawy do powołania opiekuna przydanego według nowego prawa (art. XX); przepis ten dotyczy także współopiekunów przewidzianych w kodeksie

cywilnym austriackim, a przemianowanych na opiekunów przydanych przez art. XIX.

7 dniem 1 lipca 1946 r. ulegają natomiast całkowitej likwidacji rady rodzinne i opiekuńcze (art. XXI).

Organa opieki i kurateli zostają powołane przez te same władze, które ustanawiają opiekę czy kuratelę (art. 6 i 48 § 2), przy czym objęcie funkcji jest obowiązkiem społecznym (art. 7 § 1), którego naruszenie powoduje odpowiedzialność za szkodę i jest zagrożone grzywną (art. 8).

Tylko z ważnych powodów, których prawo nowe w odróżnieniu od ustawodawstw dzielnicowych jednak nie wylicza, może władza powołująca zwolnić od obowiązku objęcia opieki (art. 7 § 2) lub dalszego jej sprawowania (art. 33 § 2). To samo dotyczy kurateli.

Zasadą nowego prawa jest, że każda osoba poddana opiece ma mieć swego indywidualnego opiekuna. Nie będzie w przyszłości dopuszczalne powoływanie kilku opiekunów dla jednej osoby (arg. z art. 9 i XVII § 2), jak również usunięta zostaje opieka zakładowa, sprawowana według ustaw dzielnicowych przez zakłady opieki nad dzieckiem lub zakłady dla psychicznie chorych (por. art. XVII § 3). Możliwa jest natomiast kumulacja kilku opiek w ręku tego samego opiekuna, przy czym winno to być regułą przy opiece nad rodzeństwem (art. 9), a zapewne będzie

miało często miejsce przy opiece nad osobami przebywającymi w zakładach.

Powyższe problemy nie odgrywają niemal żadnej roli przy kurateli; gdyby jednak powstały, muszą być rozstrzygane według tych samych zasad.

Wyłączone bezwzględnie od sprawowania opieki czy kurateli są osoby, wymienione w art. 10. Nie ma natomiast w nowym prawie bezwzględnie wiążących reguł, kogo należy powołać na opiekuna czy kuratora. Co do opiekunów i opiekunów przydanych (art. 14 § 2) prawo opiekuńcze podaje wprawdzie pewien krąg osób, wśród którego należy przede wszystkim szukać kandydatów na te stanowiska (art. 11 i 12) jednak i te osoby nie mają roszczenia o powierzenie im opieki, a powołanie ich następuje tylko pod tym zasadniczym warunkiem, że względ na dobro podanego opiece nie stoi temu na przeszkodzie.

Przy wyborze opiekuna dla niepełnoletniego należy przede wszystkim mieć na względzie wolę rodziców, wyrażoną zresztą w formie dowolnej; (art. 11 pkt. 1), wola rodziców jest również podstawą do bezwzględnego wyłączenia od objęcia opieki (art. 10 pkt. 4). Przy opiece nad ubezwłasnowolnionym na pierwszym miejscu wymieniony jest małżonek, a w jego braku rodzice (art. 11 pkt. 2). Gdy opieka nje zostanie powierzona żadnej z tych osób, należy wybierać opiekuna z grona krewnych, powinowatych, innych

osób bliskich albo wreszcie z grona osób, które z innych przyczyn są najodpowiedniejsze (art. 12 § 1). Ponadto art. 12 § 2 gwarantuje zakładowi opieki nad dzieckiem i zakładowi leczniczemu dla psychicznie chorych wpływ na wybór osoby opiekuna dla osób, przebywających w zakładzie.

Przepisy powyższe będą się stosowały przy kurateli jedynie w granicach wynikających z celu kurateli. Trzeba je będzie w zasadzie stosować przy wyborze kuratora dla ubezwłasnowolnionego częściowo (art. 54 § 1), podczas gdy przy innych kuratelach trzeba będzie uwzględniać inne jeszcze momenty (np. kwalifikacje fachowe przy kurateli ad actum). Jedynie dla wyboru kuratora płodu prawo daje wyraźną wskazówkę (jedno z rodziców — art. 56 § 2).

Opiekunowie i kuratorowie powołani przed 1 lipca 1946 r. pozostają na swych stanowiskach.

Zwolnić organ opieki czy kurateli może władza, która go powołała. Zwolnienie następuje, gdy ujawnią się lub powstaną przyczyny, wyłączające od objęcia czynności, albo gdy dana osoba nie jest w stanie pełnić swych czynności lub pełni je nienależycie (art. 38); o zwolnieniu na wniosek samego organu była już mowa. W przypadku zwolnienia należy niezwłocznie powołać inną osobę na to miejsce (art. 39).

Funkcje organów opieki i kurateli

O zasadniczych wytycznych działalności organów opieki wspomniano już w rozdziale II. Na mocy art. 16 odpowiadają one za szkodę, wyrządzoną przez nienależyte wykonywanie swych obowiązków według zasad kodeksu zobowiązań o odpowiedzialności ex delicto. Różnica między opieką i kuratelą uwypukla się przy kwestii odpłatności funkcji organów; przy opiece regułą jest bezpłatność, wyjątkiem odpłatność (art. 17), przy kurateli obowiązuje zasada wręcz odwrotna (art. 51), co pozostaje w związku z przeważnie majątkowym celem kurateli. Nie znaną dotychczasowemu prawu zasadę zawiera art. 9; wkłada on na opiekuna obowiązek uwzględnienia w miarę możliwości życzeń poddanego opiece oraz wysłuchiwanie jego zdania przed dokonaniem ważniejszych czynności, oczywiście w obu przypadkach pod warunkiem, że poddany opiece ma dostateczne rozeznanie. Celem tego przepisu jest stopniowe przygotowywanie niepełnoletniego (o niego tu głównie chodzi) do samodzielności; ten sam cel przyświeca art. 34 § 2, według którego władza opiekuńcza może poddanego opiece dopuścić do badania rachunków. Przepisy powyższe należy stosować przy kuratelach nad osobami ograniczonymi w zdolności do działań prawnych (a więc z art. 54 i 55); kurator osoby ułomnej z natury rzeczy nie może niczego przedsięwziąć

bez zgody reprezentowanego; przy innych kuratelach problem ten nie odgrywa roli.

Z racji swego stanowiska opiekun jest przedstawicielem ustawowym poddanego opiece (art. 20). Jest nim także kurator, ale zakres jego umocowania będzie zależał od celu kurateli; będzie więc mógł być bardzo szeroki (np. przy kurateli nad ubezwłasnowolnionym częściowo, jeżeli władza opiekuńcza powierzy kuratorowi reprezentowanie ubezwłasnowolnionego i zarząd majątkiem — art. 54 § 3 zd. 2 — albo dotyczyć tylko poszczególnej sprawy (np. kurator koaliczyjny) albo sprowadzać się do funkcji asystenta przy czynnościach prawnych (np. kurator ubezwłasnowolnionego częściowo w przypadku z art. 54 § 3 zd. 1).

Działalność opiekuna obejmuje dwie dziedziny, t. j. pieczę nad osobą i pieczę nad majątkiem (art. 18).

Do zakresu pieczy nad osobą wchodzi wszelkie osobiste sprawy poddanego opiece, przede wszystkim jego utrzymanie, wychowanie, kształcenie i leczenie (art. 21). Pieczę nad osobą niepełnoletniego została unormowana na wzór władzy rodzicielskiej (art. 22 § 1*); jednakże opiekunowi nie służy prawo karcenia cielesnego (art. 22 § 2) a niektóre ważniejsze decyzje wymagają zezwolenia władzy opiekuńczej (art. 22 § 3). Przy opiece nad ubezwłasnowolnionym całkowicie

*) por. art. 24 i nast. prawa rodzinnego.

na plan pierwszy wysuwa się kwestia opieki leczniczej; umieszczenie w odpowiednim zakładzie wymaga zezwolenia władzy opiekuńczej (art. 23).

Z wykonywania czynności z zakresu pieczy nad osobą składa opiekun corocznie władzy opiekuńczej sprawozdanie (art. 33 § 1).

Pieczna nad osobą z reguły nie odgrywa roli przy kurateli; wyjątek stanowi kuratela nad ubezwłasnowolnionym częściowo, gdzie zależnie od przyczyny ubezwłasnowolnienia (np. przy narkomanii) może powstać potrzeba umieszczenia w zakładzie leczniczym (art. 54 § 2); ponadto kurator czasem będzie musiał wyrazić zgodę na pewne czynności natury niemajątkowej (np. na zawarcie aktu przysposobienia — art. 78 § 2 prawa rodzinnego) w tym ostatnim sensie może być mowa o pieczy nad osobą także przy kurateli kolizyjnej.

Wiele miejsca poświęca nowe prawo pieczy nad majątkiem, wykonywanej przez opiekuna który jest zarządcą majątku osoby poddanej opiece (art. 24 § 1). Mimo że nie ma tu formalnego odesłania do prawa rodzinnego, jednak niektóre normy są wspólne obu prawom (np. sposób wykonywania zarządu — art. 24 § 2, wyłączenie niektórych części majątku spod zarządu opiekuna — art. 25—26). Inne znów są podobne w zasadzie ale bardziej szczegółowo rozbudowane (np. złożenie rachunku końcowego i wydanie majątku — (art. 41—42 w zestawieniu z art. 37 § 1 prawa rodzinnego). Różnice istotne polegają przedewszyst-

kim na znacznie bardziej ograniczonej swobodzie działań opiekuna, aniżeli to jest w stosunkach między rodzicami i dziećmi. Objawia się to w szczególności w następujących sprawach:

1) Katalog czynności prawnych, do których ważności potrzeba zezwolenia władzy opiekuńczej, jest znacznie obszerniejszy (art. 27 w zestawieniu z art. 29 prawa rodzinnego).

2) Opiekun musi zawsze sporządzić inwentarz (art. 28 w zestawieniu z art. 20 prawa rodzinnego), a nadto z reguły składać roczne rachunki z zarządu majątkiem, które są przedmiotem badania i zatwierdzenia przez władzę opiekuńczą (art. 33—34 w zestawieniu z art. 27 § 2 prawa rodzinnego). Tylko wówczas, gdy majątek jest nieznaczny, władza opiekuńcza może obowiązek składania szczegółowych rachunków zamienić na obowiązek przedstawiania ogólnych sprawozdań z zarządu majątkiem (art. 33 § 3). O terminach składania rachunków w opiekach, ustanowionych na podstawie dotychczasowych przepisów mówi art. XXIV.

3) Silnie został przy opiece podkreślony obowiązek utrzymania majątku osoby poddanej opiece w zasadzie w stanie nieuszczerplonym (art. 29 § 1). Zbywanie i obciążanie majątku dopuszczalne jest tylko wówczas, gdy dochody z niego nie wystarczają na potrzeby osobiste poddanego opiece (art. 30 § 2) albo gdy wymaga tego prawidłowy zarząd lub oczywista korzyść poddanego

opiece (art. 31). Rzecz jasna, że do ważności zbywania i obciążenia majątku potrzeba zezwolenia władzy opiekuńczej, jeżeli chodzi o przedmioty, które mieszczą się w katalogu z art. 27. Władza opiekuńcza może nawet katalog ten jeszcze rozszerzyć, jeżeli chodzi o zbywanie lub obciążanie majątku (art. 29 § 2), oczywiście bez skutków wobec osób trzecich, a jedynie pod sankcją odpowiedzialności opiekuna.

4) Specjalne przepisy normują postępowanie z kosztownościami, papierami wartościowymi i innymi dokumentami (art. 29 § 3) oraz z gotowizną (art. 32).

5) Opiekunowi nie służy prawo pobierania pożytków z majątku osoby poddanej opiece, i to nawet wówczas, jeżeli opiekunem jest ktoś z rodziców ubezwłasnowolnionego całkowicie (choćby małoletniego — art. 35 § 2 w zestawieniu z art. 5 § 1 prawa osobowego).

Wszystkich powyższych ograniczeń — z wyjątkiem wymienionego pod 5) — nie stosuje się jeżeli opiekunem ubezwłasnowolnionego ustanowiono małżonka, ojca lub matkę, a władza opiekuńcza zarazem postanowiła, że w zakresie zarządu majątkiem mają się stosować przepisy prawa rodzinnego o zarządzie majątkiem dziecka przez rodziców (art. 35 § 1).

Problem, w jakiej mierze przepisy o zarządzie majątkiem przez opiekuna stosuje się przy kurateli, powstaje tylko wówczas, gdy z kuratelą po-

łączony jest zarząd majątkiem z tym oczywiście zastrzeżeniem, że nawet kurator ad actum (np. z art. 55) musi uzyskiwać zezwolenie władzy opiekuńczej, o ile dokonywa czynności prawnej, wymienionej w art. 27. Jeżeli kurator zarządza majątkiem, musi on nie tylko stosować się do streszczonych wyżej norm, lecz nadto uwzględnić przypuszczalny czas trwania kurateli i ograniczać się do czynności, które by nie krępowały osoby uprawnionej po ustaniu kurateli (art. 50).

Z poszczególnych typów kurateli wysuwa się tu na plan pierwszy kuratela nad ubezwłasnowolnionym częściowo. Według nowego prawa, które przyjęło system kompromisowy między systemem województw centralnych z jednej a południowych i zachodnich z drugiej strony, rola kuratora może być dwójaka: albo jest on tylko asystentem, to znaczy powołanym do wyrażenia zgody na te czynności prawne, które ze względu na ograniczoną zdolność do działań prawnych ubezwłasnowolnionego częściowo wymagają do swej ważności tej zgody (np. art. 8 prawa osobowego lub art. 78 § 2 prawa rodzinnego) albo też jest reprezentantem ubezwłasnowolnionego i zarządza jego majątkiem (art. 54 § 3). Rozszerzenie praw kuratora w powyższym sensie wymaga wyraźnej decyzji władzy opiekuńczej, która będzie się tu kierować niewątpliwie względami na przyczynę ubezwłasnowolnienia (np. dla mar-

Uwagi końcowe

Z art. XV i XVI § 2 widoczny jest wyraźny za niar ustawodawcy, aby nowe prawo jak najrychlej weszło w życie także w stosunku do dawniejszych opiek i kuratel; o pewnych wyjątkach była już mowa, inne wynikają ze szczegółowych przepisów, opartych na przyjętych powszechnych zasadach prawa międzyczasowego (np. art. XXII i XXIII). Zamiar ten znajduje swoje pełne uzasadnienie w istniejącej już od dawna potrzebie nie tylko unifikacji ale i reformy prawa opiekuńczego, reformy tym pilniejszej, że po straszliwych stratach ludnościowych, wywołanych ostatnią wojną, ilość sierot niepomiernie wzrosła. Państwo musi przykładać jak najwięcej wagi do odpowiedniego wychowania tych dzieci, a jednym, bynajmniej nie jedynym, środkiem do tego celu jest należyte zorganizowanie opieki prawnej. Na sądach grodzkich w pierwszym rzędzie spoczywa obecnie trudny i odpowiedzialny obowiązek realizowania zasad nowego prawa i przezwyciężenia trudności, które są nieuniknioną konsekwencją każdej reformy.

PRAWO OPIEKUŃCZE

• Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Dział I.**Władza opiekuńcza**

Art. 1. Władzą opiekuńczą jest sąd grodzki.

Art. 2. Sąd grodzki jako władza opiekuńcza rozpoznaje sprawy przekazane władzy opiekuńczej przez przepisy prawa niniejszego i innych ustaw.

Art. 3. Władza opiekuńcza obowiązana jest przy wykonywaniu swych czynności mieć na względzie dobro osoby, która podlega jej pieczy, oraz interes społeczeństwa.

Dział II.

Opieka

Rozdział I.

Ustanowienie opieki

Art. 4. Opiekę ustanawia się:

- 1) nad niepełnoletnim, jeżeli nie pozostaje pod władzą rodzicielską lub jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana, a przepisy prawa rodzinnego przewidują ustanowienie opieki*);
- 2) nad ubezwłasnowolnionym całkowicie**).

Art. 5. Władza opiekuńcza ustanawia opiekę z urzędu, skoro tylko powźmie wiadomość, że istnieją ustawowe warunki jej ustanowienia.

Rozdział II.

Opiekun

Art. 6. § 1. Opiekę sprawuje opiekun powołany przez władzę opiekuńczą.

§ 2. Jeżeli tego wymaga dobro poddanego opiece, władza opiekuńcza wydaje niezbędne zarządzenia celem ochrony jego osoby i majątku do czasu objęcia opieki przez opiekuna; w szczególności władza opiekuńcza może w tym celu ustanowić kuratora.

*) art. art. 43, 73 § 2 i 75 Pr. R. i art. 3—4 Pr. Os.

***) art. 5. Pr. Os.

Art. 7. § 1. Każdy obowiązany jest objąć opiekę powierzoną mu przez władzę opiekuńczą.

§ 2. Władza opiekuńcza może z ważnych powodów zwolnić od tego obowiązku.

Art. 8. § 1. Kto bezzasadnie uchyla się od objęcia opieki, odpowiada za wynikłą stąd szkodę.

§ 2. Ponadto władza opiekuńcza może osobie uchylającej się od opieki wymierzyć grzywnę w wysokości nie przewyższającej 3 000 zł. Grzywnę wolno jednak wymierzyć najwyżej trzykrotnie. W razie objęcia opieki, grzywna może być darowana.

Art. 9. Władza opiekuńcza może powierzyć jednej osobie więcej niż jedną opiekę, jeżeli uzna to za celowe i jeżeli nie ma sprzeczności między interesami osób poddanych opiece; w szczególności opieka nad rodzeństwem powinna być powierzona, o ile możliwości, jednej osobie.

Art. 10. Nie można powołać na opiekuna:

- 1) osoby niezdolnej do działań prawnych lub ograniczonej w zdolności do działań prawnych*),
- 2) osoby pozbawionej praw publicznych, obywatelskich praw honorowych albo praw rodzicielskich lub opiekuńczych,
- 3) osoby, której ogłoszono upadłość, dopóki trwa postępowanie upadłościowe,

*) art. art. 3—6 Pr. Os.

- 4) osoby wyłączonej od opieki przez ojca lub matkę niepełnoletniego, jeżeli w chwili śmierci sprawowali nad nim władzę rodzicielską*),
- 5) osoby, która ze względu na swe właściwości lub stosunki z poddanym opiece albo z jego rodziną nie daje rękojmi, że będzie należycie sprawować opiekę.

Art. 11. Jeżeli względ na dobro poddanego opiece nie stoi temu na przeszkodzie, należy przede wszystkim powołać na opiekuna:

- 1) w przypadku opieki nad niepełnoletnim — osobę wskazaną przez ojca lub matkę, jeżeli w chwili śmierci sprawowali władzę rodzicielską nad niepełnoletnim**),
- 2) w przypadku opieki nad ubezwłasnowolnionym całkowicie — jego małżonka, a w jego braku — ojca lub matkę, jeżeli ubezwłasnowolniony pozostawał pod ich władzą rodzicielską w chwili ubezwłasnowolnienia lub w chwili osiągnięcia pełnoletniości bądź upełnoletnienia.

Art. 12. § 1. Jeżeli opieka nie została powierzona jednej z osób, wymienionych w artykule poprzedzającym, należy na opiekuna powołać osobę, która z tytułu pokrewieństwa, powinowactwa, bliskich stosunków z poddanym opiece lub z jego

*) art. art. 20—23 Pr. R.

**) art. art. 20—23 Pr. R.

rodziną albo z innych przyczyn jest najodpowiedniejszą do objęcia opieki.

§ 2. Jeżeli poddany opiece przebywa w zakładzie, przeznaczonym do opieki nad dziećmi albo w zakładzie leczniczym dla psychicznie chorych, należy w miarę możliwości uwzględnić wniosek tego zakładu co do osoby opiekuna.

Art. 13. Przed objęciem opieki opiekun składa wobec władzy opiekuńczej przyrzeczenie, że będzie sumiennie wypełniał swe obowiązki.

Rozdział III.

Opiekun przydany

Art. 14. § 1. Władza opiekuńcza ustanowi opiekuna przydanego, jeżeli uzna to za celowe, w szczególności, gdy poddany opiece ma znaczniejszy majątek.

§ 2. Do powołania opiekuna przydanego stosuje się odpowiednio przepisy o powołaniu opiekuna.

Rozdział IV.

Przepisy wspólne dla opiekuna i opiekuna przydanego

Art. 15. Opiekun i opiekun przydany obowiązani są spełniać swe czynności z należytą starannością tak, jak tego wymaga dobro poddanego opiece i interes społeczeństwa.

Art. 16. § 1. Opiekun i opiekun przydany odpowiadają za szkodę, wyrządzoną poddanemu opiece przez nienależyte wykonywanie swych obowiązków.

§ 2. Do odpowiedzialności tej stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu zobowiązań o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym*).

§ 3. Odpowiedzialność ta przedawnia się z upływem lat trzech od ustania opieki, chyba że według przepisów kodeksu zobowiązań termin przedawnienia byłby dłuższy.

Art. 17. § 1. Opiekun i opiekun przydany sprawują swe czynności bezpłatnie.

§ 2. Jeżeli z opieką połączony jest zarząd majątkiem, wymagający znacznego nakładu pracy, władza opiekuńcza może na wniosek opiekuna lub opiekuna przydanego przyznać im z majątku osoby poddanej opiece stosowne wynagrodzenie, jednorazowe lub okresowe.

Rozdział V.

Sprawowanie opieki

Oddział 1.

Przepisy ogólne

Art. 18. Do opiekuna należy wykonywanie pieczy nad osobą i majątkiem poddanego opiece.

*) art. art. 134—167 K. Z.

Art. 19. § 1. Opiekun powinien w miarę możliwości uwzględniać życzenia poddanego opiece, mającego dostateczne rozeznanie, a w szczególności wysłuchać jego zdania przed dokonaniem ważniejszych czynności.

§ 2. Zgoda poddanego opiece nie zwalnia opiekuna od odpowiedzialności.

Art. 20. § 1. Opiekun jest przedstawicielem ustawowym poddanego opiece i reprezentuje go w sądzie i poza sądem. Nie narusza to prawa poddanego opiece do osobistego działania w granicach jego zdolności do działań prawnych.

§ 2. W razie sprzeczności między interesem poddanego opiece a interesem opiekuna albo jego małżonka, wstępnych, zstępnych lub rodzeństwa, jak również między interesami osób, mających tego samego opiekuna, władza opiekuńcza ustanowi kuratora dla ochrony praw poddanego opiece.

Oddział 2.

Opieka w stosunku do osoby poddanego opiece

Art. 21. Opiekun winien dbać o wszelkie osobiste sprawy poddanego opiece, w szczególności o należyte jego utrzymanie, wychowanie, kształcenie i leczenie.

Art. 22. § 1. Do opieki nad osobą niepełnoletniego stosuje się odpowiednio przepisy prawa

rodzinnego o władzy rodzicielskiej w stosunku do osoby dziecka*).

§ 2. Opiekunowi nie służy jednak prawo karcenia cielesnego; w razie potrzeby opiekun zwraca się do władzy opiekuńczej, która stosuje odpowiednie środki wychowawcze, nie wyłączając umieszczenia w zakładzie wychowawczym.

§ 3. Zarządzenia opiekuna, dotyczące umieszczenia niepełnoletniego u osoby trzeciej albo w zakładzie wychowawczym, jak również zarządzenia, dotyczące obrania lub zmiany zawodu, wymagają zatwierdzenia władzy opiekuńczej. Zarządzenie takie władza opiekuńcza może wydać również z urzędu.

Art. 23. § 1. Opiekun ubezwłasnowolnionego całkowicie winien starać się o zapewnienie mu należytej pomocy i ochrony, w szczególności przez umieszczenie w zakładzie leczniczym dla psychicznie chorych**).

§ 2. Umieszczenie w zakładzie leczniczym wymaga zatwierdzenia władzy opiekuńczej; może być również zarządzone przez władzę opiekuńczą z urzędu.

§ 3. Opiekun ma prawo żądać wydania poddanego opiece od osób nieuprawnionych do jego zatrzymania. Przy poszukiwaniu poddanego opie-

*) art. art. 24—26 Pr. R.

***) art. 5 Pr. Os.

ce opiekun może żądać pomocy władz publicznych.

Oddział 3.

Opieka w stosunku do majątku poddanego opiece

Art. 24. § 1. Opiekun zarządza majątkiem poddanego opiece.

§ 2. Opiekun winien wykonywać zarząd zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki.

Art. 25. Władza opiekuńcza wyznaczy kuratora w przypadku, gdy opiekun nie może sprawować zarządu, albo dla majątku, który poddany opiece otrzymał z wyłączeniem zarządu opiekuna.

Art. 26. Opiekun nie sprawuje zarządu majątkiem zarobionym przez małoletniego lub danym mu przez opiekuna do swobodnego użytku.

Art. 27. § 1. Zezwolenie władzy opiekuńczej wymagane jest do ważności następujących czynności prawnych, dotyczących poddanego opiece:

- 1) do czynności prawnych, które według przepisów prawa rodzinnego*) wymagają zezwolenia władzy opiekuńczej w stosunku do dziecka, pozostającego pod władzą rodzicielską, przy czym, gdy poddany opiece jest ubezwłasnowolniony całkowicie, zezwolenia potrzeba do umów najmu lub dzierż-

*) art. 29 Pr. R.

wy, jeżeli stosunek umowny ma trwać dłużej niż trzy lata;

- 2) do nabywania nieruchomości;
- 3) do nabywania oraz do obciążania i zbywania praw na nieruchomościach;
- 4) do zawierania umów dzierżawy, dotyczących nieruchomości;
- 5) do zawierania umów o ubezpieczenie na życie;
- 6) do udzielania pożyczek;
- 7) do dania wyposażenia z majątku ubezpieczonego całkowicie;
- 8) do zawierania ugód lub czynienia zapisów na sąd polubowny, jeżeli przedmiotem ich jest czynność prawna, wymieniona w pkt. 2) — 7).

§ 2. Władza opiekuńcza może udzielić ogólnego upoważnienia do udzielania lub zaciągania pożyczek, do zaciągania zobowiązań wekslowych oraz do udzielania poręczeń i przejmowania cudzych długów, gdy jest to niezbędne do prawidłowego zarządu majątkiem, a zwłaszcza do prowadzenia przedsiębiorstwa zarobkowego.

§ 3. Przed wydaniem orzeczenia według paragrafów poprzedzających, władza opiekuńcza wysłucha opiekuna przydanego, jeżeli został ustanowiony.

Art. 28. § 1. Niezwłocznie po objęciu opieki opiekun obowiązany jest sporządzić inwentarz majątku osoby poddanej opiece i przedstawić go władzy opiekuńczej. W sporządzeniu inwentarza winien wziąć udział opiekun przydany, jeżeli został ustanowiony.

§ 2. Na żądanie władzy opiekuńczej, opiekuna lub opiekuna przydanego inwentarz winien być spisany przez organ powołany do spisywania inwentarza w postępowaniu spadkowym.

§ 3. W razie potrzeby władza opiekuńcza może zarządzić uzupełnienie lub sprostowanie inwentarza.

§ 4. Przepisy artykułu niniejszego stosuje się odpowiednio w razie późniejszego nabycia majątku przez poddanego opiece.

Art. 29. § 1. Opiekun obowiązany jest starać się o należyte zabezpieczenie majątku osoby poddanej opiece i o utrzymanie go w stanie nieuszczuplonym.

§ 2. Władza opiekuńcza może zastrzec, że opiekunowi nie wolno bez zgody władzy opiekuńczej zbywać lub obciążać również i takich oznaczonych przez tę władzę przedmiotów i praw poddanego opiece, których zbycie lub obciążenie nie wymaga do swej ważności zezwolenia władzy opiekuńczej.

§ 3. Kosztowności, papiery wartościowe i inne ważne dokumenty będą na żądanie władzy

opiekuńczej złożone na przechowanie w instytucji, zapewniającej należyte bezpieczeństwo przy przechowywaniu tego rodzaju przedmiotów, lub w depozycie sądowym. W przypadku takim należy zastrzec, że wydanie tych przedmiotów może nastąpić jedynie za zezwoleniem władzy opiekuńczej.

Art. 30. § 1. Z dochodów z majątku osoby poddanej opiece należy pokrywać koszty jej utrzymania, wychowania, kształcenia i leczenia.

§ 2. Jeżeli dochody z majątku nie wystarczają na ten cel, opiekun może w granicach niezbędnych zbywać lub obciążać majątek osoby poddanej opiece z zachowaniem obowiązujących w tym przedmiocie przepisów.

§ 3. W braku majątku opiekun winien dołożyć utrzymania od osób prawnie do tego zobowiązanych*) a gdy i w ten sposób nie da się uzyskać środków utrzymania — zwrócić się do władz powołanych do wykonywania opieki społecznej.

Art. 31. Poza przypadkiem, przewidzianym w artykule poprzedzającym, zbywanie lub obciążanie majątku osoby poddanej opiece dopuszczalne jest tylko wówczas, gdy tego wymaga prawidłowej zarząd majątkiem albo gdy jest to połączone z oczywistą korzyścią dla poddanego opiece.

Art. 32. § 1. Gotowiznę osoby poddanej opiece, o ile nie jest ona potrzebna na koszty utrzy-

*) art. art. 3, 18 i 56 Pr. R.

mania, wychowania, kształcenia i leczenia, na bieżące wypadki, związane z zarządzeniem majątkiem, na spłatę długów lub na inne celowe wydatki, należy lokować z bezpieczeństwem prawnym według obowiązujących w tym względzie przepisów.

§ 2. W razie złożenia pieniędzy w instytucji kredytowej należy zastrzec, że do podjęcia ich potrzebne jest zezwolenie władzy opiekuńczej.

§ 3. Zezwolenie władzy opiekuńczej wymagane jest również do podjęcia gotowizny, ulokowanej z bezpieczeństwem prawnym w sposób inny jeżeli wymieniony w paragrafie poprzedzającym.

Art. 33. § 1. Opiekun obowiązany jest raz na rok, w terminach oznaczonych przez władzę opiekuńczą, składać tej władzy sprawozdanie, dotyczące osoby poddanego opiece (stanu zdrowia, wychowania, nauki i przygotowania do zawodu), oraz rachunek z zarządu majątkiem.

§ 2. Rachunek winien zawierać zestawienie przychodów i wydatków, przyrostu i zmniejszenia się majątku, a w przedsiębiorstwach, prowadzących prawidłową księgowość — bilans zestawiony na podstawie ksiąg. Rachunek powinien nawiązywać do inwentarza lub do poprzedzającego rachunku rocznego.

§ 3. Jeżeli majątek poddanego opiece jest nieznaczny, w szczególności jeżeli dochody nie przewyższają prawdopodobnych wydatków na utrzy-

manie, wychowanie, kształcenie i leczenie, władza opiekuńcza może zwolnić opiekuna od przedstawienia szczegółowego rachunku; w przypadku takim opiekun składa tylko ogólne sprawozdanie o zarządzie majątkiem.

§ 4. Opiekun przydany, jeżeli został ustanowiony, winien zaopatrzyć sprawozdanie i rachunek swymi uwagami.

Art. 34. § 1. Władza opiekuńcza zbada sprawozdanie i rachunek opiekuna, przy czym rachunek winien być zbadany pod względem rzeczowym i rachunkowym; w razie potrzeby władza opiekuńcza zarządza sprostowanie i uzupełnienie rachunku, po czym orzeka, czy i w jakim zakresie rachunek zatwierdza.

§ 2. Do badania rachunku władza opiekuńcza może, jeżeli to uzna za celowe, dopuścić poddanego opiece, mającego dostateczne rozeznanie.

§ 3. Zatwierdzenie rachunku przez władzę opiekuńczą nie wyłącza odpowiedzialności opiekuna i opiekuna przydanego za szkodę.

Art. 35. § 1. Jeżeli opiekunem ubezwłasnowolnionego całkowicie ustanowiono jego małżonka, ojca lub matkę, władza opiekuńcza może ustanowić, że w zakresie zarządu majątkiem stosuje się przepisy o zarządzie majątkiem dziecka, pozostającego pod władzą rodzicielską*).

*) art. art. 27—39 Pr. R.

§ 2. Rodzice nie mają jednak prawa pobierania dla siebie pożytków z majątku dziecka ubezwłasnowolnionego całkowicie.

Art. 36. § 1. Opiekun może domagać się od poddanego opiece zwrotu nakładów i wydatków według przepisów o zleceniu*).

§ 2. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do wydatków opiekuna przydanego.

Rozdział VI.

Ustanie opieki i zwolnienie opiekuna

Art. 37. Opieka ustaje:

- 1) ze śmiercią poddanego opiece;
- 2) w stosunku do niepełnoletniego — z chwilą powrotu pod władzę rodzicielską lub ustania przeszkód w jej wykonywaniu albo z chwilą osiągnięcia pełnoletności bądź upelnolenia**);
- 3) w stosunku do ubezwłasnowolnionego całkowicie — z chwilą uchylecia ubezwłasnowolnienia;

Art. 38. § 1. Władza opiekuńcza zwolni opiekuna:

- 1) jeżeli istnieją powody, które wyłączają powołanie na opiekuna;
- 2) jeżeli opiekun nie jest w stanie wykonywać swych czynności albo przy ich wykony-

*) art. 508 K. Z.

***) art. 3 § 3 i art. 4 Pr. O.

waniu dopuszcza się czynów lub zaniedbań, naruszających dobro poddanego opiece.

§ 2. Ponadto władza opiekuńcza może z ważnych powodów zwolnić opiekuna na jego wniosek.

§ 3. Przepisy niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio do opiekuna przydanego.

Art. 39. Na miejsce osoby zwolnionej według przepisów artykułu poprzedzającego władza opiekuńcza powoła niezwłocznie inną osobę.

Art. 40. § 1. Jeżeli władza opiekuńcza nie postanowi inaczej, opiekun obowiązany jest mimo zwolnienia załatwiać sprawy niecierpiące zwłoki aż do czasu objęcia czynności przez nowego przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do zarządu majątkiem przez opiekuna w razie ustania opieki, jeżeli istnieją przeszkody do natychmiastowego przejęcia zarządu przez osobę, która była poddana opiece, albo przez jej spadkobierców.

Art. 41. § 1. W razie ustania opieki lub zwolnienia opiekun obowiązany jest w ciągu miesiąca złożyć władzy opiekuńczej rachunek końcowy.

§ 2. Do rachunku końcowego stosuje się odpowiednio przepisy o rachunku rocznym, przy czym do złożenia rachunku końcowego obowiązane są

także osoby zwolnione od składania rachunków rocznych.

§ 3. Do badania rachunku końcowego władza opiekuńcza powinna dopuścić osobę, która była poddana opiece, jeżeli opieka ustała wskutek uzyskania przez tę osobę pełnej zdolności do działań prawnych, a w innych przypadkach — nowego przedstawiciela ustawowego tej osoby albo jej spadkobierców, jeżeli są władzy znani.

Art. 42. Niezwłocznie po ustaniu opieki lub po zwolnieniu opiekuna, opiekun obowiązany jest wydać majątek, którym zarządzał, osobie, która była poddana opiece, bądź jej nowemu przedstawicielowi ustawowemu, bądź jej spadkobiercom.

Rozdział VII.

Nadzór nad sprawowaniem opieki

Oddział 1.

Nadzór władzy opiekuńczej

Art. 43. Władza opiekuńcza obowiązana jest do wykonywania nadzoru nad spełnianiem obowiązków przez opiekuna i opiekuna przydanego.

Art. 44. Władza opiekuńcza może, jeżeli uzna to za celowe, zarządzić, aby poddany opiece stał się osobiście przed władzą lub został do niej sprowadzony.

Art. 45. Na żądanie władzy opiekuńczej opiekun i opiekun przydany winni każdego czasu udzielać jej wyjaśnień co do wszystkich spraw, wchodzących w zakres opieki, oraz przedstawiać wszelkie dokumenty, związane ze sprawowaniem opieki.

Art. 46. § 1. Jeżeli opiekun lub opiekun przydany przy wykonywaniu swych obowiązków dopuszczają się zaniedbań lub czynów, które zagrażają dobru poddanego opiece, władza opiekuńcza wyda zarządzenia konieczne celem usunięcia tych uchybień.

§ 2. W szczególności władza opiekuńcza może w razie niewykonania jej zarządzeń wymierzyć grzywnę w wysokości nie przewyższającej 3000 zł. W razie wykonania zarządzenia grzywna może być darowana.

Oddział 2.

Nadzór opiekuna przydanego

Art. 47. § 1. Opiekun przydany obowiązany jest czuwać nad należytym wykonywaniem przez opiekuna jego obowiązków oraz zawiadamiać władzę opiekuńczą o faktach, wymagających jej interwencji.

§ 2. Opiekun winien na żądanie opiekuna przydanego udzielać mu wyjaśnień co do wszystkich spraw, wchodzących w zakres opieki, oraz do-

puszczać go do przeglądania wszelkich dokumentów, związanych ze sprawowaniem opieki.

Dział III.

Kuratela

Rozdział I.

Przepisy ogólne

Art. 48. § 1. Kuratora ustanawia się:

- 1) dla osób fizycznych, które nie mogą prowadzić swoich spraw lub potrzebują pomocy do ich prowadzenia, jeżeli nie mają innego przedstawiciela ustawowego albo gdy przedstawiciel nie może wykonywać swych czynności*);
- 2) dla osób prawnych — z wyłączeniem osób prawnych prawa publicznego — które nie mogą prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów;
- 3) celem ochrony lub wykonania praw i obowiązków, których podmiot jest nieznan lub niestalony, jeżeli nie ma innych powołanych do tego osób;

§ 2. Kuratora ustanawia władza opiekuńcza, jeżeli dalsze przepisy nie stanowią inaczej.

*) art. 6 Pr. Os., art. art. VI, VIII, XI, XIII, XV Przep. wpr. Pr. Os. — art. art. 13, 22, 28, 35, 45 i 67 Pr. R.

Art. 49. § 1. W braku przepisów szczególnych do kurateli stosuje się odpowiednio przepisy o opiece w granicach wynikających z celu kurateli.

§ 2. Do kurateli nie stosuje się przepisów o opiekunie przydanym.

§ 3. Czynności władzy opiekuńczej spełnia władza, która ustanowiła kuratora.

Art. 50. Jeżeli z kuratelą połączony jest zarząd majątkiem, kurator obowiązany jest uwzględnić przypuszczalny czas trwania kurateli i nie podejmować czynności, któreby ograniczyły swobodę zarządu tym majątkiem po ustaniu kurateli.

Art. 51. § 1. Władza, która ustanowiła kuratora, przyzna mu na jego wniosek stosowne wynagrodzenie za czynności, chyba że nakład pracy jest nieznaczny, a wykonywanie obowiązków przez kuratora odpowiada obowiązkowi moralnemu z uwagi na pokrewieństwo, powinowactwo, bliskie stosunki z osobą, dla której został ustanowiony, lub z jej rodziną albo z innych przyczyn.

§ 2. Wynagrodzenie kuratora jak również inne koszty związane z kuratelą pokrywa się z majątku osoby, dla której kuratora ustanowiono, a gdyby to nie było możliwe, ponosi je osoba, na której wniosek kurator został ustanowiony.

Art. 52. § 1. Jeżeli kurator został ustanowiony do załatwienia poszczególnej sprawy, kuratela ustaje z chwilą ukończenia tej sprawy;

§ 2. Jeżeli dalsze przepisy nie stanowią inaczej, władza, która ustanowiła kuratora, uchyli kuratelę, gdy odpadnie jej cel.

Art. 53. Do przypadków kurateli, przewidzianych w innych ustawach, stosuje się przepisy niniejszego prawa, o ile przepisy tych ustaw nie stanowią inaczej.

Rozdział II.

Szczególne przypadki kurateli

Art. 54. § 1. Do kurateli nad ubezwłasnowolnionym częściowo stosuje się odpowiednio przepisy o opiece nad ubezwłasnowolnionym całkowicie*).

§ 2. Umieszczenie ubezwłasnowolnionego w zakładzie leczniczym następuje jedynie wówczas, gdy jest to niezbędne ze względu na przyczynę, dla której ubezwłasnowolnienie zostało orzeczone.

§ 3. Kurator ubezwłasnowolnionego częściowo powołany jest do wyrażenia zgody na czynności prawne ubezwłasnowolnionego, które według obowiązujących przepisów wymagają do swej ważności tej zgody. Do reprezentowania ubezwłasnowolnionego i do zarządu jego majątkiem kurator uprawniony jest tylko wówczas, gdy zarządzi to władza opiekuńcza, kierując się względem na dobro ubezwłasnowolnionego.

*) art. 6 Pr. Os.

Art. 55. Dla osób, pozostających pod władzą rodzicielską, opieką lub kuratelą, ustanawia się kuratora, jeżeli ich przedstawiciel ustawowy z przyczyn przewidzianych w ustawie nie może wykonywać swych czynności.

Art. 56. § 1. Dla dziecka poczętego lecz nieurodzonego ustanawia się kuratora, jeżeli jest to niezbędne celem strzeżenia jego przyszłych praw

§ 2. Kuratorem należy przede wszystkim ustanowić jedno z rodziców.

§ 3. Kuratela ustaje z chwilą urodzenia się dziecka.

Art. 57. § 1. Dla osób ułomnych, w szczególności ślepych, głuchych lub niemych, ustanawia się na ich wniosek kuratora, jeżeli potrzebują pomocy do prowadzenia swoich spraw lub spraw określonego rodzaju.

§ 2. Kuratelę uchyla się każdego czasu na żądanie osoby, dla której kuratora ustanowiono

Art. 58. § 1. Celem ochrony praw majątkowych osób nieznanymi z miejsca pobytu lub nieobecnych, które doznają przeszkód w załatwieniu swych spraw, ustanawia się kuratora, jeżeli osoby te nie mają przedstawiciela albo przedstawiciel ich nie może wykonywać swych czynności lub wykonywa je nienależycie.

§ 2. Obowiązkiem kuratora jest przede wszystkim odszukać miejsce pobytu nieobecnego jeżeli jest nieznanie, i zawiadomić go o stanie spraw.

§ 3. Kuratelę uchyla się, gdy nieobecny może zająć się swymi sprawami oraz w razie jego śmierci.

Art. 59. § 1. Dla osób prawnych — z wyłączeniem osób prawnych prawa publicznego — które nie mogą prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów, kuratora ustanawia sąd grodzki a dla spółek handlowych i spółdzielni — sąd rejestrowy.

§ 2. Obowiązkiem kuratora jest postarać się niezwłocznie o powołanie statutowych organów osoby prawnej, a gdyby dalsze jej istnienie było niecelowe — o przeprowadzenie likwidacji tej osoby prawnej.

Art. 60. § 1. Dla nieznanymi lub nie dających się jeszcze ustalić uczestników sprawy ustanawia się kuratora, jeżeli jest to potrzebne w celu ochrony ich praw lub realizacji praw innych uczestników sprawy.

§ 2. Kuratora ustanawia sąd, przed którym sprawa się toczy lub ma być wszczęta, a gdy sprawa nie należy do właściwości sądów powszechnych, sąd grodzki.

Art. 61. W celu ochrony majątków sąd grodzki ustanowi kuratora, jeżeli wymaga tego inte-

res społeczny, a brak jest osób, powołanych do zarządu takim majątkiem.

Dział IV.

Przepisy końcowe

Art. 62. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 63. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

Przepisy wprowadzające prawo opiekuńcze

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne

Art. I. Z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego tracą moc wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów, unormowanych w prawie opiekuńczym, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. II. Pozostają w mocy przepisy ustaw szczególnych, dotyczące kurateli.

Art. III. Uchyła się:

- 1) art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lutego 1928 r. o sposobie lokowania funduszków przez osoby prawa publicznego, fundacje i osoby niewłasno-

wolne oraz o sposobie lokowania kaucyj, składanych z tytułu obowiązku publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 141);

- 2) art. VI, VIII pkt. 3—5, XI, XIII, XV i XXII przepisów wprowadzających prawo osobowe;
- 3) art. 23 dekretu z dnia 29 sierpnia 1945 r. w sprawie postępowania o ubezwłasnowolnienie (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 225);
- 4) art. X § 2 przepisów wprowadzających prawo małżeńskie.

Art. IV. § 1. Jeżeli dotychczasowe przepisy, utrzymane w mocy, powołują się na uchylone przepisy bądź też ogólnie odsyłają do przepisów prawa cywilnego, dotyczących przedmiotów, unormowanych w prawie opiekuńczym, stosuje się odpowiednio przepisy prawa opiekuńczego.

§ 2. W szczególności, ilekroć poszczególne przepisy przewidują właściwość sądu opiekuńczego, rady rodzinnej lub rady opiekuńczej albo powyższych rad i sądu, właściwą jest władza opiekuńcza.

Art. V. Do przedawnienia roszczeń majątkowych, opartych na przepisach prawa opiekuńczego, stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu zobowiązań*).

Art. VI. Przepisów art. 13 dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 wrze-

*) art. art. 273—287 K. Z.

śnia 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr. 3, poz. 13) nie stosuje się do wydzierżawienia gospodarstw, będących własnością niepełnoletnich poddanych opiece, jeżeli stosunek umowy ma trwać tylko do czasu osiągnięcia przez właściciela pełnoletności.

Art. VII. § 1. Kuratora dla osób prawnych (art. 59 prawa opiekuńczego) ustanawia sąd grodzki, właściwy ze względu na siedzibę osoby prawnej w trybie postępowania niespornego.

§ 2. Kuratora dla spółek handlowych i spółdzielni (art. 59 prawa opiekuńczego) ustanawia właściwy sąd rejestrowy w trybie postępowania w sprawach rejestrowych.

Art. VIII. § 1. Jeżeli kuratora dla nieznanых lub nie dających się jeszcze ustalić uczestników sprawy (art. 60 prawa opiekuńczego) ustanawia sąd, przed którym sprawa się toczy lub ma być wszczęta, ustanowienie następuje w trybie postępowania właściwego dla samej sprawy.

§ 2. Jeżeli sprawa nie należy do właściwości sądów powszechnych, sąd grodzki właściwy ze względu na siedzibę władzy, w której sprawa się toczy lub ma być wszczęta, ustanawia kuratora w trybie postępowania niespornego.

Art. IX. Kuratora w celu ochrony majątku (art. 61 prawa opiekuńczego) ustanawia sąd grodzki właściwy ze względu na miejsce położenia majątku w trybie postępowania niespornego.

Rozdział II.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego**Art. X.** Uchyła się:

- 1) 36—40, 346, 352—353, 357 i 364—514 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;
- 2) postanowienie Komitetu Urządzającego z dn. 12 lipca 1866 r. (Dz. pr. t. LXV, str. 383);
- 3) postanowienie Komitetu Urządzającego z dn. 19 czerwca 1868 r. (Dz. pr. t. LXVIII, str. 239);
- 4) dekret z dnia 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie ochrony majątku nieobecnych właścicieli (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 68).

Rozdział III.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego austriackiego**Art. XI.** Uchyła się:

- 1) §§ 187—284 kodeksu cywilnego austriackiego;
- 2) dekret nadworny z dnia 29 września 1789 r. (Zb. u. s. Nr. 1054);
- 3) dekret nadworny z dnia 18 lipca 1800 r. (Zb. u. s. Nr. 503);
- 4) dekret nadworny z dnia 9 lipca 1802 r. (Zb. u. s. Nr. 568);

- 5) dekret nadworny z dnia 23 czerwca 1821 r. (Zb. u. s. Nr. 1771);
- 6) dekret nadworny z dnia 17 sierpnia 1822 r. (Zb. u. s. Nr. 1888);
- 7) dekret nadworny z dnia 6 grudnia 1822 r. (Zb. u. s. Nr. 1911);
- 8) dekret nadworny z dnia 3 lutego 1826 r. (Zb. u. s. Nr. 2158);
- 9) dekret kancelarii nadwornej z dnia 1 lipca 1835 r. (Zb. u. s. Nr. 48);
- 10) dekret kancelarii nadwornej z dnia 11 czerwca 1839 r. (Zb. u. s. Nr. 360);
- 11) dekret kancelarii nadwornej z dnia 21 listopada 1839 r. (Zb. u. s. Nr. 389);
- 12) dekret kancelarii nadwornej z dnia 21 listopada 1843 r. (Zb. u. s. Nr. 722);
- 13) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dn. 21 sierpnia 1856 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 150);
- 14) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 4 czerwca 1859 r. Nr. 7803;
- 15) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 10 października 1860 r. Nr. 14939;
- 16) §§ 30—54 noweli I do kodeksu cywilnego austr. (rozporządzenie ces. z dnia 12 października 1914 r. — Dz. u. p. austr. Nr. 276);
- 17) rozporządzenie z dnia 24 czerwca 1916 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 195).

Rozdział IV.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego niemieckiego

Art. XII. Uchyła się:

- 1) §§ 29 i 1773—1921 kodeksu cywilnego niemieckiego;
- 2) art. 72, 77 i 78 pruskiej ustawy wykonawczej do kodeksu cywilnego niemieckiego z dnia 20 września 1899 r. (Zb. u. prusk., str. 177);

Art. XIII. Pozostaje w mocy ustawa z dnia 2 lipca 1900 r. o wychowaniu zapobiegawczym nieletnich (Zb. u. prusk., str. 264) wraz z późniejszymi zmianami.

Rozdział V.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej tomu X cz. 1. Zводу Praw

Art. XIV. Uchyła się art. 212 i 225—381 tomu X cz. 1 Zводу Praw.

Rozdział VI.

Przepisy przejściowe

Art. XV. Prawo opiekuńcze stosuje się do unormowanych w nim stosunków prawnych, cho-

ciażby powstały przed jego wejściem w życie, o ile przepisy powyższe nie stanowią inaczej.

Art. XVI. § 1. Opieki i kuratele, istniejące w chwili wejścia w życie prawa opiekuńczego, pozostają w mocy, chyba że szczególny przepis ustawy stanowi inaczej.

§ 2. Do opieki i kuratel tych stosuje się jednak z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego przepisy tego prawa.

Art. XVII. § 1. W przypadkach, przewidzianych w artykule poprzedzającym, dotychczasowi opiekunowie, opiekunowie przydani i kuratorowie pełnią nadal swe czynności, co nie uchybia prawu właściwej władzy do ich zwolnienia na podstawie przepisów prawa opiekuńczego.

§ 2. Jeżeli jednak opiekę sprawuje kilku opiekunów, władza opiekuńcza w ciągu roku od dnia wejścia w życie prawa opiekuńczego, powierzy opiekę jednemu opiekunowi, zwalniając pozostałych. Do tego czasu stosunek między opiekunami ocenia się według przepisów dotychczasowych.

§ 3. Jeżeli na podstawie dotychczasowych przepisów opiekę sprawuje zakład, przeznaczony do opieki nad dziećmi, lub zakład leczniczy dla psychicznie chorych, władza opiekuńcza powoła w ciągu roku od dnia wejścia w życie prawa opiekuńczego opiekuna według przepisów tego prawa.

Art. XVIII. Z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego przedstawiciele ustawowi osób, które uważa się za ubezwłasnowolnione całkowicie według art. XIX § 1 przepisów wprowadzających prawo osobowe, stają się opiekunami, a przedstawiciele ustawowi (doradcy) osób, które uważa się za ubezwłasnowolnionego częściowo według art. XIX § 2. przepisów wprowadzających prawo osobowe — kuratorami.

Art. XIX. Współopiekunowie, powołani na podstawie przepisów kodeksu cywilnego austriackiego w przypadku, gdy opiekunem jest kobieta, stają się opiekunami przydanymi w rozumieniu prawa opiekuńczego.

Art. XX. Władza opiekuńcza zwolni opiekuna przydanego na jego wniosek lub na wniosek opiekuna, jeżeli brak jest podstaw do powołania opiekuna przydanego według przepisów prawa opiekuńczego.

Art. XXI. Z dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego ustają czynności rad rodzinnych lub opiekuńczych, powołanych na podstawie przepisów dotychczasowych, z zastrzeżeniem wyjątku, przewidzianego w artykule następnym.

Art. XXII. § 1. Ważność czynności prawnych, dotyczących poddanego opiece lub kurateli, a dokonanych przed dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

§ 2. Jeżeli jednak według tych przepisów do ważności czynności prawnej potrzeba zezwolenia sądu (rady rodzinnej, rady opiekuńczej), a w dniu wejścia w życie prawa opiekuńczego sprawa o udzielenie zezwolenia nie została jeszcze wszczęta, wówczas potrzebę zezwolenia i warunki jego udzielenia ocenia się według przepisów prawa opiekuńczego.

§ 3. Jeżeli sprawa o udzielenie zezwolenia jest już w toku w dniu wejścia w życie prawa opiekuńczego, stosuje się nadal przepisy dotychczasowe, chyba że według prawa opiekuńczego zezwolenie nie jest potrzebne. W tym ostatnim przypadku postępowanie ulega umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. XXIII. Roszczenia majątkowe, wynikające z opieki lub kurateli, a powstałe przed dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

Art. XXIV. W ciągu roku od dnia wejścia w życie prawa opiekuńczego, władza opiekuńcza wyda stosowne zarządzenia celem dostosowania okresu składania przez opiekunów i kuratorów sprawozdań i rachunków w istniejących opiekach i kuratelach do przepisów prawa opiekuńczego.

Art. XXV. § 1. Kuratorowie ubezwłasnowolnionych częściowo, ustanowieni przed dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego, reprezen-

tują poddanego kurateli i zarządzają jego majątkiem, jeżeli uprawnienia te służyły im na podstawie przepisów dotychczasowych.

§ 2. Władza opiekuńcza może jednak, jeżeli to uzna za celowe, ograniczyć zakres działania takich kuratorów do czynności, do których są oni powołani z mocy prawa na podstawie art. 54 § 3 zdanie pierwsze prawa opiekuńczego.

§ 3. Kuratorom ubezwłasnowolnionych częściowo, ustanowionym przed dniem wejścia w życie prawa opiekuńczego, którym z mocy dotychczasowych przepisów nie służyło prawo reprezentowania ubezwłasnowolnionego i zarządu jego majątkiem, władza opiekuńcza może prawo to przyznać w trybie art. 54, § 3 zdanie drugie prawa opiekuńczego.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe

Art. XXVI. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. XXVII. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

D. 700/53

Skorowidz

Liczby arabskie oznaczają artykuły „Prawa Opiekuńczego”, liczby rzymskie artykuły „Przepisów wprowadzających prawo opiekuńcze”.

Czynności prawne	
wymagające zezwolenia władzy opiek.	27
dokonane przed 1. VII. 46	XII
Dziecko poczęte	56
Depozyt sądowy	29
Interes społeczeństwa	3, 15, 61
Inwentarz	
majątku podd. opiece	28
Karcenie cielesne	22
Kosztowności	29
Koszty utrzymania	30
Krewni	12
Kurator	
obowiązki	49, 50, 54, XXV
ustanowienie	20, 25, 48, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, IX, XVII I
wynagrodzenie	51
Kuratela; ustanie	52, 56, 57, 58
Majątek poddane opiece	
gotowizna	32

kosztowności i papiery wartość	29
rachunek końcowy	41
„ roczny	33
sporządzenie inwentarza	28
sprawozdanie z zarządu	33, 34
wydanie majątku	42
zasady zarządu	24, 25
zbywanie lub obciążanie	29, 30, 31
zezwolenie na dyspoz. maj.	27
Majątek znaczniejszy	14
Majątki opuszczone	61, IX
Małżonek podd. opiece	11, 35, 20
Matka podd. opiece	35
Nakłady	36
Nieobecne osoby	58
Niepełnoletni	4, 11, 22, 23, 37
Nieruchomości	27
Niezdolni do działań prawnych	10
Niezdolność do opieki	10
Nieznani uczestnicy sprawy	48, 60, VIII
Obciążanie majątku	27, 29, 30, 31
Ojciec podd. opiece	35
Opieka	
ustanowienie	4, 5
ustanie	37
Opiekun	
odpowiedzialność	16, 19, 33, 34, 40, 41, 46
obowiązki w stos. do osoby	13, 15, 18, 21, 22, 23
obowiązki w stos. do maj.	18, 20, 24—36, 41, 42

powołanie	6, 12, 39, XVIII
przedawnienie odpowiedz.	17
uchylenie się od objęcia opieki	8
wynagrodzenie	17
złożenie przyrzeczenia	13
zwolnienie	7, 38
zwrot nakładów i wydatków	36
Opiekun przydany	
14, 16, 17, 27, 28, 33, 36, 38, 43, 46, 47, XIX, XX	
Osoby	
fizyczne	48
prawne	59, VII
Papiery wartościowe	29
Pełnoletność	37
Poddany opiece	
koszty utrzymania	30
śmierć	37
udział w bad. rach.	34
uwzględnienie życzenia	19
wydanie	20
zdolność do działania	20
Postępowanie niesporne	IX
Powinowaci	12
Pozbawieni praw	10
Pożyczka	27
Przedawnienie	16, V
Przedstawiciele ustawowi	XVIII

Przepisy

uchylone	I, II, III, X, XI, XII, XIV
utrzymane w mocy	XIII
zmienione	IV
Rachunek opiekuna	41
Rada rodzinna	IV, XXI
Rada opiekuńcza	IV, XXI
Reforma rolna	VI
Rodzice	11, 35
Rodzeństwo	9, 20
Roszczenia majątkowe	XXIII
Sąd	60, VIII, IX
grodzki	1, 2, 60, 61, VII, VIII, IX
opiekuńczy	IV
polubowny	27
rejestrowy	VII
Śmierć	37
Spółdzielnia	VII
Spółka handlowa	VII
Sprawozdania z opieki i kurateli	33, 34, XXIV
Sprzeczność interesów — opieki i podd. op.	20
Stosunki prawne powstałe przed wejściem w życie pr. op.	XV
Ubezpieczenie na życie	27
Ubezwłasnowolniony całkowicie	5, 11, 23, 35, 37
Ubezwłasnowolniony częściowo	54
Uгода	27
Ułomne osoby	57
Upadłość	10

Władza opiekuńcza

1, 2, 3, 5—9, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25, 27—30, 32—35, 38, 39, 41, 43—46, 48, 49, XVII	
Władza rodzicielska	10, 11, 55
Weksle	27
Współopiekunowie	XIV
Wstępni	20
Wydanie poddanego opiece	23
Wyposażenie	27
Zakład leczniczy	12
udział w opiece	23
umieszczenie niepełnol.	23
umieszczenie ubezwłasnowoln.	54
Zakład wychowawczy	12
udział w opiece	22
umieszczenie niepełnoletn.	22
Zawód niepełnoletniego	22
Zbywanie majątku	27, 29, 30, 31
Zstępni	20

PRAWNICZA SPÓŁDZIELNIA
NAKLADOWA

ZARZĄD SPÓŁDZIELNI

ZABRZE, ULICA 3-GO MAJA NR. 21

HURTOWE SKŁADY WYDAWNICTWA

WARSZAWA Gebethner i Wolff, Targowa 48
KRAKÓW F. Trzeciecki, Skawińska 10/5
KATOWICE Księgarnia Św. Jacka, 3 Maja 18
TORUŃ Pomorska Składnica Księgarska
Rynek Staromiejski 4

DRUKARNIA PAŃSTWOWA W ZABRZU - 8. 9. 1946 - 2500 - 23016